

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3237/2020. (VII. 1.) AB HATÁROZATA

alkotmányjogi panaszok elutasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panaszok tárgyában – *dr. Pokol Béla* alkotmánybíró különvéleményével – meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság a Fővárosi Törvényszék 2.Kpk.670.263/2017/2. számú, 2.Kpk.670.264/2017/2. számú, 2.Kpk.670.265/2017/2. számú, 2.Kpk.670.284/2017/3. számú, 2.Kpk.670.286/2017/3. számú, valamint 2 Kpk.670.288/2017/3. számú végzései alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasítja.

2. Az Alkotmánybíróság a nemzetiségek jogairól szóló 2011. évi CLXXIX. törvény 102. § (1) bekezdés *h*) pontja alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Az Alkotmánybírósághoz több alkotmányjogi panasz érkezett jogi képviselőjük (dr. Rózsa Dániel ügyvéd) útján az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *c)–d)* pontja, továbbá az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 26. § (1) bekezdése, valamint 27. §-a alapján egyrészt a Fővárosi Törvényszék 2.Kpk.670.263/2017/2. számú, 2.Kpk.670.264/2017/2. számú, 2.Kpk.670.265/2017/2. számú, 2 Kpk.670.284/2017/3. számú, 2.Kpk.670.286/2017/3. számú, valamint 2.Kpk.670.288/2017/3. számú végzései; másrészt a nemzetiségek jogairól szóló 2011. évi CLXXIX. törvény (a továbbiakban: Njtv.) 102. § (1) bekezdés *h*) pontja alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérték.
- [2] 2. Az alkotmányjogi panaszok alapjául szolgáló ügy lényege – a bírósági döntésekben megállapított tényállás és az indítványozók előadása alapján – a következőképpen foglalható össze.
- [3] Az indítványozók az Országos Örmény Önkormányzat (a nemperes eljárás kérelmezettje; a továbbiakban: OÖÖ, illetőleg kérelmezett) képviselői voltak. A nemzetiségi önkormányzat 2017. február 8-án kelt határozatával az indítványozók mandátumának megszűnését állapította meg az Njtv. 102. § (1) bekezdés *h*) pontja alapján, tekintettel arra, hogy az indítványozók a közgyűléseken egy éven át nem vettek részt. Az indítványozók a határozatok felülvizsgálata iránt bírósághoz fordultak, és azok hatályon kívül helyezését, valamint annak megállapítását kérték, hogy az OÖÖ jogszabálysértő működése, üléseinek jogszabálysértő és a Szervezeti és Működési Szabályzatnak (a továbbiakban: SZMSZ) meg nem felelő összehívása vezetett a támadott határozatok meghozatalához. Az indítványozók arra hivatkoztak keresetükben, hogy az OÖÖ jogszabálysértő működése akadályozta őket a 2016. január 28. és 2017. február 8-a közötti időszakban képviselői jogaik gyakorlásában és kötelezettségeik teljesítésében. A Fővárosi Törvényszék az indítványozók kérelmeit elutasította. Indokolásában rámutatott, hogy a közgyűléseken való részvételi kötelezettség folyamatos nem teljesítésének jogkövetkezményét az Njtv. 102. § (1) és (2) bekezdése egy év időtartamban meghatározott rendszeres mulasztás esetére mondja ki. Az Njtv. 102. § (1) bekezdés *h*) pontja egyértelmű: a nemzetiségi önkormányzati képviselő megbízatása megszűnik, ha egy éven át nem vesz részt a közgyűlés ülésén. A törvény szövegéből a bíróság szerint az következik, hogy az egy évi távollét olyan objektív tény, amely folytán igazolásnak nincs helye. Az indítványozók esetében az egy éves mulasztás általuk sem vitatottan megvalósult, ezáltal képviselői megbízatásuk a törvény erejénél fogva megszűnt. A bíróság szerint a kérelmezett a kifogásolt határozataiban csak ezt a tény állapította meg.
- [4] 3. Az indítványozók ezt követően fordultak a külön, de egymással azonos tartalommal benyújtott – hiánypótlásra történt felhívásukra tekintettel kiegészített – alkotmányjogi panaszaikkal az Alkotmánybírósághoz,

kérve egyrészt a Fővárosi Törvényszék végzéseinek, másrészt az Njtv. 102. § (1) bekezdés *h*) pontjának az alkotmányossági vizsgálatát. Az indítványozók arra hivatkoztak, hogy az OÖÖ mandátumok megszűnését megállapító határozatai és a bíróság végzései sértik az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdése és XXVIII. cikk (1) bekezdése szerinti tisztességes hatósági, illetve bírósági eljáráshoz való jogot, a XXVIII. cikk (7) bekezdés szerinti jogorvoslathoz való jogot, a XV. cikk (1)–(3) bekezdés szerinti diszkrimináció tilalmát, a XXIII. cikk (8) bekezdés szerinti közhivatal viseléséhez fűződő jogot, a XXIX. cikk (1) bekezdés szerinti nemzeti önazonosság szabad vállalásához és megőrzéséhez való jogot, továbbá a XXIII. cikk (1) bekezdés szerinti passzív választójogot.

- [5] 3.1. Az indítványozók előadták, hogy az Njtv. – a nemperes eljárás idején hatályos – 106. § (6)–(7), valamint (9) bekezdése értelmében a közgyűlési határozat felülvizsgálatát jogszabálysértésre hivatkozással a határozat kézhezvételétől számított 8 napon belül kérhetik a törvényszéktől, mely a kérelemről – annak beérkezésétől számított harminc napon belül – nemperes eljárásban, három hivatásos bíróból álló tanácsban határoz. Az indítványozók maguk sem vitatták, hogy a nemperes eljárás alkalmazása az adott esetben nem alaptörvény-ellenes. Az indítványozók álláspontja szerint ugyanakkor sérült a tisztességes hatósági, illetve bírósági eljáráshoz való joguk, mert az eljáró bíróság a támadott végzésekben nem vizsgálta, hogy a képviselői mandátum megszűnésének feltételei valóban fennálltak-e; nem került sor az érintettek személyes meghallgatására, ami az egész eljárás kiüresedéséhez vezetett. Sételmeztek, hogy a bíróság figyelmen kívül hagyta, hogy képviselői jogaik gyakorlásának és kötelezettségeik teljesítésének elmulasztására milyen okból került sor. Ennek körében előadták, hogy a (rendes) közgyűlések összehívása – annak helyét, idejét, módját illetően is – a vonatkozó jogszabályi és SZMSZ-rendelkezések figyelmen kívül hagyásával, visszaélészerűen történt, így a közgyűléseken nem tudtak részt venni; szerintük az OÖÖ elnöke a képviselői munkájukat ellehetetlenítette. A fentiekben túl az előadott bizonyítékok és nyilatkozatok mérlegelését is hiányolták a végzések indokolásából. Az indítványozók sérelmesnek tartották azt is, hogy az Njtv. 102. § (1) bekezdés *h*) pontja az anyagi igazság érvényre juttatását kizárja, ugyanis nem lehetséges az eset körülményeinek valódi vizsgálata, és a megszűnés kizárólag formális módon állapítható meg. Szerintük, ha az ehhez hasonló ügyekben csak az eltelt idő kiszámítása lenne a jogalkalmazó feladata, akkor az rendkívül formalizálttá és fölöslegessé tenné a bírói út igénybevételét.
- [6] Utaltak az indítványozók arra is, hogy – az Njtv. 102. § (2) bekezdésében foglaltak ellenére – nem kaptak a mandátumuk megszűnését deklaráló határozatban megfelelő tájékoztatást a jogorvoslat lehetőségéről, valamint a felügyeleti szerv is tévesen tájékoztatta az indítványozókat. Előadásuk szerint a határozatok nem tartalmazták, hogy milyen határidőn belül melyik bírósághoz lehet jogorvoslattal élni, így az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében rögzített jogorvoslathoz való joguk is sérült.
- [7] 3.2. Az indítványozók szerint a támadott bírósági végzések sértik az Alaptörvény XV. cikk (1)–(3) bekezdését. Álláspontjuk szerint ugyanis a kizárt képviselők a nemzetiségi önkormányzat más képviselőivel homogén csoportba tartoznak: mindannyian a 2014-es választáson szereztek mandátumot, és nemzetiségi képviselőként azonos jogokkal és kötelezettségekkel rendelkeztek. A megbízatás megszüntetése csak a nemzetiségi képviselők egy csoportját érintette; az OÖÖ kizárásról döntő tagjai pedig minden fórumon nyilvánosan kétségbe vonták azt, hogy a kizárt tagok akár kulturális, akár etnikai értelemben örményeknek lennének tekinthetők.
- [8] 3.3. Az indítványozók az Alaptörvény XXIII. cikk (8) bekezdésének vélt sérelmével összefüggésben – utalva az Alkotmánybíróság közhivatal viseléséhez való joggal összefüggésben kialakított gyakorlatára – előadták, hogy esetükben az OÖÖ felróható magatartása miatt került sor mandátumuk megszüntetésére, ami közhivatal viseléshez való joguk szükségtelen és aránytalan korlátozását jelenti. Szerintük az OÖÖ képviselő-testülete és a bíróság alkotmányos indok nélkül korlátozta alapjoguk lényeges tartalmát.
- [9] Álláspontjuk szerint az Njtv. 102. § (1) bekezdés *h*) pontja is sérti az Alaptörvény XXIII. cikk (8) bekezdését: azt a képviselőt ugyanis, aki önhibáján kívül nem képes eleget tenni megbízatásából fakadó jogai gyakorlásának és kötelezettségei teljesítésének, mindenféle kimentési lehetőség nélkül kizárhatóvá teszi.
- [10] 3.4. Az indítványozók szerint a támadott bírósági döntések sértik az Alaptörvény XXIX. cikk (1) bekezdésében rögzített önazonosság szabad vállalásához és megőrzéséhez való jogát. Az indítványozók előadták, hogy azon túl, hogy örmény nemzetiségi önkormányzati képviselői megbízatást („szolgálatot”) vállaltak, a magyar-örményeket tömörítő szervezet jelöltjeiként szereztek mandátumot. Álláspontjuk szerint az OÖÖ jogellenes ülésezési és működési gyakorlata, és az indítványozók megbízatása megszűnését megállapító határozatok meghozata-

la az indítványozóknak az Alaptörvény XXIX. cikk (1) bekezdésében rögzített jogát korlátozta, ezt a korlátozást pedig a bíróság is jóváhagyta.

- [11] 3.5. Az indítványozók az Alaptörvény XXIII. cikk (1) bekezdésében rögzített passzív választójoguk sérelmét is állították. Előadásuk szerint az Njtv. 102. § (1) bekezdés *h*) pontjának alkalmazása esetükben a megjelölt alapjogukat kiüresítette. Érvelésük szerint ha a támadott rendelkezés összeegyeztethető lenne az Alaptörvénnyel, akkor bármelyik képviselő megfosztható lenne a mandátumától azáltal, hogy nem kap meghívót az ülésekre. Ez szerintük alátámasztja a támadott rendelkezés megsemmisítésének szükségességét is.
- [12] 4. Az Alkotmánybíróság az azonos jogszabályi rendelkezés, valamint az azonos tárgyú döntések alkotmányossági vizsgálatára irányuló, azonos tartalmú indokolással benyújtott alkotmányjogi panaszokat tárgyi összefüggésükre tekintettel az Abtv. 58. § (2) bekezdése alapján – figyelemmel az Ügyrend 34. § (1)–(2) bekezdésében foglaltakra – egyesítette, és egy eljárásban bírálta el.

II.

- [13] 1. Az Alaptörvény indítványokkal érintett rendelkezései:

„XV. cikk (1) A törvény előtt mindenki egyenlő. Minden ember jogképes.

(2) Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékoság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja.

(3) A nők és a férfiak egyenjogúak.”

„XXIII. cikk (1) Minden nagykorú magyar állampolgárnak joga van ahhoz, hogy az országgyűlési képviselők, a helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek, valamint az európai parlamenti képviselők választásán választó és választható legyen.

[...]

(8) Minden magyar állampolgárnak joga van ahhoz, hogy rátermettségének, képzettségének és szakmai tudásának megfelelően közhivatalt viseljen. törvény határozza meg azokat a közhivatalokat, amelyeket párt tagja vagy tisztségviselője nem tölthet be.”

„XXIV. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyeit a hatóságok részrehajlás nélkül, tisztességes módon és ésszerű határidőn belül intézzék. A hatóságok törvényben meghatározottak szerint kötelesek döntéseiket indokolni.”

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.

[...]

(7) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti.”

„XXIX. cikk (1) A Magyarországon élő nemzetiségek államalkotó tényezők. Minden, valamely nemzetiséghez tartozó magyar állampolgárnak joga van önazonossága szabad vállalásához és megőrzéséhez. A Magyarországon élő nemzetiségeknek joguk van az anyanyelvhasználathoz, a saját nyelven való egyéni és közösségi névhasználathoz, saját kultúrájuk ápolásához és az anyanyelvű oktatáshoz.”

- [14] 2. Az Njtv. támadott rendelkezése:

„102. § (1) A nemzetiségi önkormányzati képviselő megbízatása megszűnik

[...]

h) ha a nemzetiségi önkormányzati képviselő annak az ülésnek az időpontjától számítva, amelyről első ízben távol maradt, egy éven át nem vesz részt a képviselő-testület, közgyűlés ülésén”

III.

- [15] 1. Az Alkotmánybíróság – az Abtv. 56. § (1)–(2) bekezdése alapján – mindenekelőtt azt vizsgálta, hogy az alkotmányjogi panaszok megfelelnek-e az Abtv.-ben foglalt, a panaszok befogadhatóságára vonatkozó kritériumoknak.
- [16] Az indítványozók alkotmányjogi panaszait egyrészt az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *c)* pontjára [Abtv. 26. § (1) bekezdése], másrészt az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *d)* pontjára (Abtv. 27. §) alapították. Ennek megfelelően az Alkotmánybíróságnak mindkét panasztípus esetén vizsgálnia kellett a befogadási feltételek teljesülését.
- [17] 2. Az indítványozók a Fővárosi Törvényszék támadott végzéseit az Alaptörvény több rendelkezésével tartották ellentétesnek. Az Abtv. 52. § (1) bekezdése szerint az indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia, az 52. § (1b) bekezdése pedig meghatározza, mikor tekinthető a kérelem határozottnak. E rendelkezés *b)* és *e)* pontjai alapján az indítványozónak meg kell jelölnie az Alaptörvényben biztosított joga sérelmének lényegét; valamint indokolást kell előadnia arra nézve, hogy a sérelmezett jogszabályi rendelkezés, vagy bírói döntés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezésével.
- [18] Az Alkotmánybíróság a következőket állapította meg. Az indítványozók a bíróság végzéseit ellentétesnek tartották az Alaptörvény XV. cikk (1)–(3) bekezdésével, a XXIII. cikk (8) bekezdésével, a XXIV. cikk (1) bekezdésével, a XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdésével, valamint XXIX. cikk (1) bekezdésével. E rendelkezések közül azonban az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdését csupán megjelölték, azonban azzal összefüggésben indokolást egyáltalán nem adtak elő; míg a XV. cikk (1)–(3) bekezdésével, a XXIII. cikk (8) bekezdésével, valamint XXIX. cikk (1) bekezdésével összefüggésben előadott indokolásuk nem hozható alkotmányjogilag értékelhető összefüggésbe a képviselői mandátumok *ipso iure* megszűnését megállapító OÖÖ határozatok felülvizsgálatára irányuló nemperes eljárás során született bírósági végzésekkel. Az alkotmányjogi panaszok tartalmaznak ugyan érvelést arra vonatkozóan, hogy a fent megjelölt Alaptörvényben biztosított jogait megítélésük szerint miért sértik a bírói döntések, azonban ez az érvelés nincs összefüggésben a képviselői mandátum megszűnésével mint objektív körülménnyel. Az érdemi, közvetlen alkotmányossági összefüggés hiánya az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint az indítvány befogadásának tartalmi akadályá {lásd például: 3042/2018. (II. 13.) AB végzés, Indokolás [17]}. Mivel az indítványok ebben a vonatkozásban nem felelnek meg az Abtv. 52. § (1b) bekezdés *b)* és *e)* pontja szerinti követelményeknek, ezért a kérelmek ebben a részükben érdemben nem bírálhatók el.
- [19] Az Alkotmánybíróság a fentiekre tekintettel a befogadhatóság további vizsgálatát az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdésével összefüggésben folytatta le.
- [20] Az Abtv. 29. §-a a befogadhatóság tartalmi feltételeként határozza meg, hogy az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. E két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában is megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását {például: 3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30]; illetve 34/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [18]}.
- [21] Az indítványozók az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében foglalt jogorvoslathoz való joguk sérelmét is állították, tekintettel arra, hogy az OÖÖ határozatok a jogorvoslatra vonatkozó tájékoztatást nem tartalmaztak. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványok e tekintetben az Abtv. 29. §-ban foglalt egyik feltételnek sem felelnek meg. A jogorvoslati tájékoztatás hiányosságai ellenére ugyanis az OÖÖ határozatok bírósági felülvizsgálatára sor került, a képviselői megbízatás megszűnését megállapító OÖÖ határozatokat a bíróság nemperes eljárás keretében érdemben vizsgálta.
- [22] 3. Az Abtv. 26. § (1) bekezdése szerinti panaszaikban az indítványozók az Njtv. 102. § (1) bekezdés *h)* pontjának alaptörvény-ellenességét az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésével, valamint XXIII. cikk (1) és (8) bekezdésével összefüggésben állították.
- [23] A támadott rendelkezés a nemzetiségi önkormányzati képviselő megbízatása megszűnésének egy – kimentési lehetőség nélküli – esetét nevesíti. Eszerint a nemzetiségi önkormányzati képviselő megbízatása megszűnik, ha annak az ülésnek az időpontjától számítva, amelyről első ízben távol maradt, egy éven át nem vesz részt a kép-

viselő-testület, közgyűlés ülésén. A nemzetiségi önkormányzati képviselő megbízatását maga a tényhelyzet szünteti meg, a jogalkotó kizárólag a feladat ellátatlanságát engedi figyelembe venni, kimentést nem enged.

- [24] Az indítványozók által az indítványokban megjelölt minden alaptörvényi rendelkezéssel összefüggésben előadott indokolás – tartalmát tekintve – ugyanazt hivatott alátámasztani: azt, hogy bizonyos körülmények fennállása esetén a jogszabálynak kimentési lehetőséget kellene biztosítania a jogalkalmazó számára a képviselői megbízatás megszűnésének megállapításával kapcsolatban.
- [25] Ebből következően az Alkotmánybíróság – törekedve az indítványok tartalom szerinti elbírálása elvének megtartására is – azt vizsgálta, hogy sérti-e az Alaptörvény XXIII. cikk (8) bekezdésében deklarált közhivatal viseléséhez való jogot az, hogy a bíróság feladata a rendelkezés alkalmazásakor kizárólag az eltelt idő kiszámítása; illetőleg biztosít-e kellő garanciát a nemzetiségi képviselő számára az Njtv. kógens, kimentést nem engedő szabályozása.
- [26] 4. Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság az Abtv. 26. § (1) bekezdése szerinti kérelmeket az Alaptörvény XXIII. cikk (8) bekezdésével összefüggésben, míg az Abtv. 27. § szerinti alkotmányjogi panaszokat az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésére vonatkozó részükben – az Ügyrend 31. § (6) bekezdését alkalmazva, külön befogadási eljárás mellőzésével – érdemben bírálta el.

IV.

- [27] Az alkotmányjogi panaszok nem megalapozottak.
- [28] 1. Az Alkotmánybíróság elsőként az Abtv. 27. § szerinti alkotmányjogi panaszok alapján azt vizsgálta, hogy a támadott bírói döntések az indítványban foglaltak szerint sértik-e az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében megfogalmazott tisztességes bírósági eljáráshoz való jogot. Erre tekintettel mindenekelőtt áttekintette a tisztességes bírósági eljáráshoz való joggal összefüggésben kialakított, adott ügyben releváns gyakorlatát.
- [29] A 7/2013. (III. 1.) AB határozatában az Alkotmánybíróság – a korábbi alkotmánybírósági gyakorlatra hivatkozva – rámutatott arra, hogy a tisztességes bírósági eljáráshoz fűződő jog körébe tartozik a hatékony bírói jogvédelem követelménye, amely szerint a jogi szabályozással szemben alkotmányos igény, hogy a perbe vitt jogokról a bíróság érdemben dönthessen. Önmagában a bírói út igénybevételének formális biztosítása ugyanis nem elegendő az eljárási garanciák teljesedéséhez, hiszen az alkotmányos szabályban előírt garanciák éppen azt a célt szolgálják, hogy azok megtartásával a bíróság a véglegesség igényével hozhasson érdemi döntést. A tisztességes bírósági eljárás követelménye tehát magában foglalja a hatékony bírói jogvédelem igényét is. A tisztességes bírósági eljárás alkotmányos követelményrendszerét kielégítő hatékony bírói jogvédelem pedig attól függ, hogy az eljárási szabályok értelmében a bíróság mit vizsgálhat felül. A közigazgatási határozatok törvényessége bírósági ellenőrzésének szabályozásánál alkotmányos követelmény, hogy a bíróság a perbe vitt jogokat és kötelezettségeket érdemben elbírálhassa. A közigazgatási határozatok törvényességének bírói ellenőrzése alkotmányosan nem korlátozódhat a formális jogszerűség vizsgálatára {7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [24]; 25/2018. (XII. 28.) AB határozat, Indokolás [17]}.
- [30] „Az eljárási törvény rendelkezéseire is figyelemmel, a tisztességes eljárás alkotmányos követelménye a bírói döntésekkel szemben azt a minimális elvárást mindenképpen megfogalmazza, hogy a bíróság az eljárásban szereplő feleknek az ügy lényegi részeire vonatkozó észrevételeit kellő alaposítással megvizsgálja, és ennek értékeléséről határozatában számot adjon. Ennek megítéléséhez az Alkotmánybíróság vizsgálja a jogvita természetét, az alkalmazandó eljárási törvény rendelkezéseit, a felek által az adott ügyben előterjesztett kérelmeket és észrevételeket, valamint az ügyben választ igénylő lényeges kérdéseket.” {7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [34]}
- [31] 2. Ismertetett gyakorlatát figyelembe véve az Alkotmánybíróság a következőket állapította meg.
- [32] 2.1. A támadott bírói végzéseket a Fővárosi Törvényszék a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény módosításáról és az egyes közigazgatási nemperes eljárásokban alkalmazandó szabályokról szóló 2005. évi XVII. törvény (a továbbiakban: Knp.) 2. § (1) bekezdése és az Njtv. 106. § (6), (7) és (9) bekezdései alapján bírálta el nemperes eljárás során, amelyre a Knp. 4. §-a alapján a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény

(a továbbiakban: Pp.) XX. fejezetének szabályai – valamint a Pp., a Knp. és a külön törvényben foglaltak – a nemperes eljárás sajátosságaiból fakadó eltérésekkel megfelelően irányadóak voltak.

- [33] Az Njtv. 102. § (1) bekezdés *h*) pontja szerint a nemzetiségi önkormányzati képviselő megbízatása megszűnik, ha a nemzetiségi önkormányzati képviselő annak az ülésnek az időpontjától számítva, amelyről első ízben távol maradt, egy éven át nem vesz részt a képviselő-testület, közgyűlés ülésén. A (2) bekezdés a megbízatás megszűnésének erre az esetére is úgy rendelkezik, hogy a képviselő-testület, közgyűlés határozatban állapítja meg a képviselői megbízatás megszűnését. Határozatát a döntéshozatalt követő munkanapon megküldi az érintett képviselőnek, a választási bizottságnak és a fővárosi és megyei kormányhivatalnak. Az Njtv. 106. §-ának a nemperes eljárás idején hatályban volt (6)–(7) bekezdése alapján – figyelemmel a (9) bekezdésre – jogszabálysértésre hivatkozva a megbízatás megszűnését megállapító képviselő-testületi, közgyűlési határozat felülvizsgálatát lehet kérni a törvényszéktől a határozat kézhezvételétől számított nyolc napon belül. A törvényszék a kérelemről – annak beérkezésétől számított harminc napon belül – nemperes eljárásban, három hivatásos bíróból álló tanácsban határoz, eljárása során pedig a polgármestert, a keresettel megtámadott határozatot hozó képviselő-testület, közgyűlés képviselőjét és a kereset előterjesztőjét meghallgathatja. A törvényszék döntése ellen további jogorvoslatnak, felülvizsgálatnak nincs helye.
- [34] 2.2. Az indítványozók álláspontja szerint azért sérült a tisztességes hatósági, illetve bírósági eljáráshoz való joguk, mert az eljáró bíróság a támadott végzésekben nem vizsgálta, hogy a képviselői mandátum megszűnésének feltételei valóban fennálltak-e; nem került sor az érintettek személyes meghallgatására, ami az egész eljárás kiüresedéséhez vezetett. Sérelmezték, hogy a bíróság figyelmen kívül hagyta, hogy képviselői jogaik gyakorlásának és kötelezettségeik teljesítésének elmulasztására milyen okból került sor.
- [35] 2.3. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Fővárosi Törvényszék a támadott végzéseket hangsúlyozottan az Njtv. 102. § (1) és (2) bekezdései figyelembevételével hozta meg. A bírósági eljárás nemzetiségi önkormányzati képviselők megbízatásának megszűnését megállapító határozatok felülvizsgálatára irányult; annak az OÖÖ törvényes vagy jogellenes működése a bírósági eljárásnak nem volt tárgya, ebből következően nem vizsgálhatta az e körben előadott bizonyítékokat sem.
- [36] Az Alkotmánybíróság szerint a bírósági végzések kifejezett indokolást tartalmaznak arra vonatkozóan, hogy az Njtv. érintett rendelkezései alapján kizárólag azt vizsgálhatták, hogy az egy éven át tartó távolmaradás, vagyis a testületi üléseken való részvételi kötelezettség elmulasztása, ami objektíven megítélhető ténykérdés, ténylegesen megvalósult-e; ez pedig az indítványozók által sem vitatottan tény. Ebből következően a bíróság megállapította, hogy az indítványozók esetében az egy éves mulasztás – általuk sem vitatottan – megvalósult, így a képviselői megbízatásuk a törvény erejénél fogva megszűnt. Az OÖÖ a felülvizsgált határozataiban csupán ezt a tényt állapította meg. A bíróság hangsúlyozta azt is, hogy az OÖÖ indítványozók által állított működésbeli anomáliái nem alkalmasak az egy éves távolmaradás kimentésére. A bíróság kiemelte azt is, hogy a törvény szövegéből az következik, hogy az egy évi távollét olyan objektív tény, amely folytán igazolásnak nincs helye; továbbá az alkalmazandó jogszabályi rendelkezések alapján elvégzett jogszerűségi felülvizsgálat korlátaira figyelemmel a bíróság felülmérlegelésre és méltányosság gyakorlására nem jogosult.
- [37] 3. Az Alkotmánybíróság – figyelemmel a bírósági végzések indokolására, valamint az alkalmazandó jogszabályi rendelkezésekre – megállapította, hogy az indítványozók tisztességes bírósági eljáráshoz való joga nem sérült, így az Abtv. 27. §-a alapján benyújtott alkotmányjogi panaszokat elutasította.

V.

- [38] 1. Az Alkotmánybíróság a továbbiakban az Abtv. 26. § (1) bekezdése szerinti alkotmányjogi panaszokban megfogalmazottak szerint az Njtv. 102. § (1) bekezdés *h*) pontja állított alaptörvény-ellenessége körében azt vizsgálta, hogy a támadott rendelkezés kimentést nem engedő szabálya a közhivatal viseléshez való jog alaptörvényi követelményeinek megfelelő-e.
- [39] A támadott rendelkezés értelmében a képviselői megbízatásból eredő kötelezettségek egy éven át tartó nemteljesítése esetén a megbízatás megszűnik. Az Alkotmánybíróság – a bíróság támadott döntéseivel összhangban a fentiek szerint – megállapította, hogy a támadott rendelkezés értelmében a képviselő-testületi, illetőleg közgyűlési határozat csak deklarálja a képviselői megbízatás megszűnését, nem a határozat konstituálja

azt; a megszűnésre a törvény erejénél fogva kerül sor. Az indítványozók arra hivatkoztak, hogy a támadott rendelkezés az anyagi igazság érvényre juttatását kizárja, az eset körülményeinek valódi vizsgálatát nem teszi lehetővé, és a megszűnés kizárólag formális módon állapítható meg; az egy évi távollét után igazolásnak nincs helye. Álláspontjuk szerint ez sérti az Alaptörvény XXIII. cikk (8) bekezdését: azt a képviselőt ugyanis, aki önhibáján kívül nem képes eleget tenni megbízatásából fakadó jogai gyakorlásának és kötelezettségei teljesítésének, mindenféle kimentési lehetőség nélkül kizárhatóvá teszi.

- [40] 2. Az Alaptörvény XXIII. cikk (8) bekezdése kimondja, hogy minden magyar állampolgárnak joga van ahhoz, hogy rátermettségének, képzettségének és szakmai tudásának megfelelően közhivatalt viseljen. A közhivatal viselés joga az Alkotmánybíróság gyakorlatában a közhatalom gyakorlásában való részvétel általános alapjogát garantálja. Az Alkotmánybíróság 3074/2013. (III. 14.) AB határozatában megállapította, hogy az Alaptörvény XXIII. cikk (8) bekezdése az Alkotmány 70. § (6) bekezdésével azonos módon határozza meg a közhivatal viseléshez való jogot; így az Alkotmánybíróság az Alkotmány 70. § (6) bekezdésének értelmezésével kapcsolatban kialakított gyakorlatát irányadónak tekintette az Alaptörvény XXIII. cikk (8) bekezdésébe foglalt alapjog értelmezésével kapcsolatban is {3074/2013. (III. 14.) AB határozat, Indokolás [22]}.
- [41] Az Alkotmánybíróság értelmezésében közhivatal viseléséhez való jog alkotmányos védelmi körébe nemcsak valamely közhivatal elnyerése, hanem annak viselése is beletartozik; ugyanakkor a közhivatal viseléshez való jog alapján senkinek nincsen alanyi joga valamely közhivatal betöltésére, valamint a közhivatal viseléséhez való jogból folyó alkotmányos védelem nem jelenti a közhivatal viselőjének felmenthetetlenségét. Az Alkotmánybíróság rámutatott arra is, hogy „[a] közhivatal viseléséhez való jog védelme elsősorban arra terjed ki, hogy az állam a közhivatal betöltését nem kötheti olyan feltételhez, amely magyar állampolgárokat alkotmányos indok nélkül kizár a közhivatal elnyerésének lehetőségéből, valamely állampolgár, vagy állampolgárok egy csoportja számára lehetetlenné teszi közhivatal betöltését” [lásd: 8/2011. (II. 18.) AB határozat, ABH 2011, 49, 77–78; legutóbb megerősítette: 3101/2015. (V. 26.) AB határozat, Indokolás [38]]. A fentieknek megfelelően a jogalkotót – az Alaptörvény keretei között – a közhivatal viseléséhez való jog szabályozása körében széleskörű mérlegelési jog illeti meg, ennek megfelelően a közhivatal betöltését feltételekhez kötheti, illetőleg ugyanígy meghatározhatja annak megszűnése eseteit is. Ugyanakkor az államnak a közhivatal viseléséhez való joggal összefüggő intézményvédelmi kötelezettsége körébe tartozik, hogy olyan garanciális szabályokat alkosson, „melyek biztosítékot nyújtanak arra, hogy a köz szolgálatában álló tisztviselőket törvényes indokok nélkül, önkényesen ne lehessen hivataluktól megfosztani” {3074/2013. (III. 14.) AB határozat, Indokolás [21]}.
- [42] Mivel a támadott rendelkezés a nemzetiségi önkormányzati képviselő megbízatása megszűnésének egyik, az indítványozók vélt alapjogsérelmét okozó esetéről rendelkezik, az Alkotmánybíróságnak az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése szerinti szükségességi-arányossági vizsgálatot kellett lefolytatnia. E rendelkezés értelmében alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható.
- [43] 3. Az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésében foglaltaknak megfelelően az Alkotmánybíróság megvizsgálta, hogy a támadott rendelkezés a közhivatal viseléshez való jogot a feltétlenül szükséges mértékben korlátozza-e. Ennek érdekében az alábbiakat vette figyelembe.
- [44] Az Alaptörvény XXIX. cikke határozza meg a nemzetiségek alapvető jogait. Az Alaptörvény rendelkezése szerint a Magyarországon élő nemzetiségek államalkotó tényezők. A korábban hatályban volt Alkotmányhoz képest az Alaptörvény új eleme, hogy biztosítja minden, valamely nemzetiséghez tartozó magyar állampolgár önazonosságának szabad vállalásához és megőrzéséhez való jogát. A Magyarországon élő nemzetiségeknek joguk van az anyanyelvhasználathoz, a saját nyelven való névhasználathoz, saját kultúrájuk, hagyományaik megismeréséhez és ápolásához, saját jelképek használatához, továbbá az anyanyelvű oktatáshoz. A nemzetiségeket – az Njtv. preambuluma által is hangsúlyozottan – a sajátos kultúrájuk, és anyanyelvi identitásuk, valamint tagjaik közösségükkel való összetartozás-tudata különbözteti meg a többségtől. Ugyanakkor a nemzetiséghez tartozás, a nemzetiségi identitás vállalása egyéni döntés függvénye: mindenki maga döntheti el, hogy azt kész-e vállalni, e tekintetben tehát az egyént illető öndefiníciós alapjog.
- [45] Az Alaptörvény – az indítványozók által egyébként nem hivatkozott – XXIX. cikk (2) bekezdése ugyanakkor a nemzetiségek kiemelt kollektív alapjogaként rögzíti, hogy a nemzetiségek helyi és országos önkormányzatokat hozhatnak létre. Az Alaptörvény ezzel kifejezésre juttatja, hogy „az Alaptörvény XXIX. cikkének (2) bekez-

dése – a korábbiakhoz hasonlóan – kollektív természetű jogot tartalmaz, amelynek alanya a helyi önkormányzat létrehozását illetően az adott nemzetiségnek a településen élő része, míg az országos önkormányzat esetében az adott nemzetiség egésze” [lásd: 41/2012. (XII. 6.) AB határozat, Indokolás [47]]. Az Alkotmánybíróság szerint tehát a közéletben való részvételnek és a képviseletnek egyik formája, a nemzetiségi autonómia megnyilvánulása a helyi és országos önkormányzatok létrehozásának a joga. Az Alaptörvény azonban nem határozza meg a nemzetiségi önkormányzatokra vonatkozó részletes szabályokat, e szabályok megalkotásánál ezért a törvényhozó széleskörű döntési jogosultsággal rendelkezik, mely döntési szabadságnak a korlátait az Alaptörvény rendelkezései jelentik.

- [46] Az Alaptörvény rendelkezéseinek konkretizálásaként a nemzetiségek önkormányzáshoz való jogának a részletes szabályait az Njtv. tartalmazza. Az Njtv. rendelkezik – többek között – a nemzetiségi önkormányzatok szintjeiről (Njtv. 50. §), a nemzetiségi önkormányzati képviselők számáról (Njtv. 51–52. §); valamint az aktív és passzív választójog feltételeiről (Njtv. 53–54. §) stb.
- [47] A nemzetiségi önkormányzati jogok a nemzetiséghez tartozó választópolgárok közösségét illetik meg, akik ezeket a jogukat törvényben meghatározott módon, választott képviselőik útján gyakorolják. Az Njtv. 99. §-a szerint a nemzetiségi önkormányzati képviselő, mint a nemzetiségi önkormányzat testületének tagja, nemzetiségi ügyekben az adott nemzetiség érdekeit képviseli. Részt vesz a nemzetiségi önkormányzat testületi döntéseinek előkészítésében, a döntésben és a végrehajtás megszervezésében. A nemzetiségi önkormányzati képviselő megbízatása, jogai és kötelezettségei a megválasztásával keletkeznek, illetve a megbízatás megszűnésével szűnnek meg [Njtv. 99. § (2) bekezdés]. Az Njtv. előírja továbbá többek között azt is, hogy a nemzetiségi önkormányzati képviselő köteles részt venni a testület munkájában [Njtv. 101. § (1) bekezdés *d*) pont].
- [48] A nemzetiségi önkormányzati képviselő a fentiek szerint tehát a tevékenységét az adott nemzetiség érdekében végzi. Ebből következően – ahogy arra egyébként a Fővárosi Törvényszék is rámutatott a támadott döntéseiben – a nemzetiségi önkormányzati képviselővel szemben alapvető követelmény, hogy megválasztóit lelkiismeretesen képviselje, kötelezettségeit maradéktalanul teljesítse. Ezért a képviselő alapvető kötelezettsége, hogy a képviselő-testületi, közgyűlési üléseken részt vegyen, mert csak ezáltal biztosított annak törvényes működése. Az Alkotmánybíróság szerint a nemzetiségi önkormányzati képviselőnek ez a tevékenysége nem csak joga, hanem kötelezettsége is. Ebből következően, ha e tevékenységének huzamos ideig nem tesz eleget, az általa képviselt nemzetiséget nem képviseli, érdekükben nem lép fel, tevékenységét, melyre vonatkozóan megválasztásakor egyébként esküt is tesz, nem látja el, az Alkotmánybíróság szerint olyan kötelezettségbeli mulasztásnak tekinthető, melyből következően szükséges a megbízatás megszűnésének *ipso iure* megállapítása. Az Alkotmánybíróság erre tekintettel megállapította, hogy a fenti alkotmányos cél (a nemzetiség képviselése, mint kötelezettség) a közhivatal viseléshez való jog korlátozásának szükségességét igazolja.
- [49] 4. Az Alkotmánybíróság ezt követően rátért a korlátozás arányosságának a vizsgálatára. Az indítványozók azt kifogásolták, hogy az Njtv. támadott rendelkezése nem enged kimentést, vagyis a képviselői kötelezettségek egy éven át tartó elmulasztása esetén a törvény erejénél fogva megszűnik a képviselői megbízatás, annak okától függetlenül. Az Alkotmánybíróság a fentebb megfogalmazottak szerint a közhivatal viseléshez való jog korlátozásának szükségessége indokaként elfogadta azt az Alaptörvény XXIX. cikkéből levezethető alkotmányos célt, hogy a nemzetiségi önkormányzati képviselő tevékenysége nem öncél, hanem mindenkor a képviselt nemzetiség érdekében kell, hogy tevékenykedjen. A nemzetiségi önkormányzati képviselő, mint a nemzetiségi önkormányzat testületének tagja – az Njtv. által is hangsúlyozottan – nemzetiségi ügyekben az adott nemzetiség érdekeit képviseli. A jogalkotó tehát ehhez mérten állapította meg a megbízatás megszűnése egyik eseteként az egy éven át tartó távollét következményeképpen megszűnést. Vagyis, ha a nemzetiségi önkormányzati képviselő a testületi – adott esetben a közgyűlési – üléseken huzamosabb ideig, egy éven át nem vesz részt, megbízatása *ipso iure*, de az adott testület által megállapítottan, megszűnik.
- [50] Az indítványozók arra hivatkoztak, hogy képviselői megbízatásukból eredő jogukat azért nem gyakorolták, illetve kötelezettségeiknek azért nem tettek eleget, mert az OÖÖ törvényellenes működése a képviselői munkájukat ellehetetlenítette.
- [51] Az Alkotmánybíróság a korlátozás arányosságának vizsgálata körében figyelembe vette a törvényességi felügyelet körében az Njtv. és más jogszabályi rendelkezések, így a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény (a továbbiakban: Möt.), valamint a helyi önkormányzatok törvényességi felügyeletének részletes szabályairól szóló 119/2012. (VI. 26.) Korm. rendelet által biztosított eszközöket. A nemzetiségi önkormányzatok felett – a helyi önkormányzatokkal megegyezően – a megyei és fővárosi kormányhivatalok

látnak el törvényességi felügyeletet. Az országos nemzetiségi önkormányzat feletti törvényességi felügyelet a Kormány által kijelölt megyei, fővárosi kormányhivatal hatásköre. Az Njtv. 146. §-a akként rendelkezik, hogy ha a nemzetiségi önkormányzat az Njtv.-n alapuló feladat-ellátási kötelezettségét elmulasztja, a fővárosi és megyei kormányhivatal kezdeményezi a mulasztás bíróság által történő megállapítását, egyidejűleg kezdeményezi, hogy a bíróság határidő tűzésével kötelezze a nemzetiségi önkormányzatot a kötelező feladat ellátására. A fővárosi és megyei kormányhivatal – az elmaradt nemzetiségi önkormányzati döntés pótlása (aktuspótlás) kivételével – a helyi önkormányzatok törvényességi felügyeletének rendjével egyező tartalommal és módon ellátja a nemzetiségi önkormányzatok törvényességi felügyeletét. Az országos önkormányzat és szervei törvényességi felügyeletét a Kormány által kijelölt fővárosi és megyei kormányhivatal látja el.

- [52] A Möt. 134. §-a szerint ha a kormányhivatal jogszabálysértést észlel, a törvényességi felügyelet körében legalább harminc napos határidő tűzésével felhívja az érintettet annak megszüntetésére. Az érintett a felhívásban foglaltakat köteles megvizsgálni, és a megadott határidőn belül az annak alapján tett intézkedéséről vagy egyet nem értéséről a kormányhivatalt írásban tájékoztatni. A törvényességi felhívás eredménytelensége esetén a kormányhivatal a törvényességi felügyeleti eljárás egyéb eszközeinek alkalmazásáról mérlegelési jogkörben dönt. Utóbbi rendelkezésből az következik, hogy ha a képviselő-testület határidőig nem tesz eleget a törvényességi felhívásban foglaltaknak, abban az esetben a kormányhivatal köteles a törvényi keretek között – mérlegelési jogkörben – valamelyik felügyeleti eszközt alkalmazni, illetve alkalmazásukat addig folytatni, ameddig a törvényes állapot nem kerül helyreállításra.
- [53] Az Alkotmánybíróság szerint a nemzetiségi önkormányzatok feletti törvényességi felügyelet megfelelő eszközt jelent a törvényes működés kikényszerítésére, valamint ezen felül az egy éves határidő nem tekinthető észszerűtlenül rövidnek, és lehetőséget biztosít arra, hogy a megbízatás megszűnéséhez vezető okot elhárítsa. Az Alkotmánybíróság – a bíróság támadott döntéseivel összhangban – megállapította, hogy az Njtv. 102. § (1) bekezdés *h*) pontjában foglalt esetben a megbízatást maga a tényhelyzet szünteti meg és nincs helye kimintésnek, a jogalkotó kizárólag a feladat tényleges ellátatlanságát engedi figyelembe venni. Az Alkotmánybíróság szerint az egy éven át tartó mulasztás kellően hosszú időtartamot jelent, így az ennek következtében bekövetkező megbízatás megszűnés nem jelenti a közhivatal viseléshez való jog aránytalan korlátozását.
- [54] 5. Minderre tekintettel az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozóknak az Alaptörvény XXIII. cikk (8) bekezdésében rögzített közhivatal viseléshez való joga nem sérült; és az Abtv. 26. § (1) bekezdése szerinti alkotmányjogi panaszokat is elutasította.

Budapest, 2020. június 9.

Dr. Varga Zs. András s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Handó Tünde
alkotmánybíró helyett

Dr. Varga Zs. András s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett

Dr. Varga Zs. András s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Schanda Balázs
alkotmánybíró helyett

Dr. Varga Zs. András s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Szívós Mária
előadó alkotmánybíró helyett

Dr. Pokol Béla alkotmánybíró különvéleménye

- [55] Nem támogatom sem a rendelkező részi elutasítást a megtámadott bírói döntés vonatkozásában, sem az ezt alátámasztó indokolást. Az ügy konkrétságától felemelkedve ennek alkotmánybíróági relevanciáját annak a kérdésnek az eldöntése adja, hogy egy rendes bírósági döntés kiállja-e a tisztességes bírósági tárgyaláshoz való jogra alapozott megtámadás próbáját, ha az pusztán csak alkalmazott jogi rendelkezésbe fogalt feltételek formai ellenőrzését végzi el, és e feltételek megvalósulásának folyamatára vonatkozó illetve a keresetben pre-

zentált tényeket mint nem relevánsakat félretolja. A többségi határozat ezen az irányvonalon haladt előre, és ezt nem tudtam elfogadni. Az ezzel szembenálló döntési irányt a vitában így fogalmaztam meg: „Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a tisztességes bírósági tárgyaláshoz való jog sérelmét valósítja meg, ha a bíróság a döntése érdemét érintő körülményeket, melyeket a keresetek előterjesztettek, nem vonja be az értékelésébe, és pusztán csak szűken értékelve és formálisan alakítja ki döntését.” Egy ilyen érvelés alkotmánybírósági elfogadása esetén ugyan a jogalkotó hozhat a jövőben is egészen konkrét, és mérlegelést teljesen kizáró feltételrendszereket taxatív felsorolásban is, de a bíró a konkrét esetben e feltételek létrejöttére vonatkozó és a keresetben prezentált tényeket köteles megvizsgálni és értékelni.

- [56] E döntési irány elfogadása esetén a következő alkotmányos követelmény lefektetését láttam volna megfelelőnek az ügy lezárásához: „Az Alkotmánybíróság a XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes bírósági tárgyaláshoz való jogból eredő alkotmányos követelményként megállapítja, hogy ha egy jogszabályi rendelkezésben egy jog megszerzéséhez előírt feltételek valamelyikének teljesülését egy bírósági eljárásban szembenálló ellenérdekű fél tudatosan megakadályozta, akkor a bíró azt mint meglévőt köteles figyelembe venni az adott jog megítélésénél.”
- [57] Megítélésem szerint döntésünknek ezzel a *ratio decidendi*jével és az alkotmányos követelménnyel a tisztességes bírósági tárgyaláshoz való jog a peres eljárásokban teljesebben érvényesülhetett volna, mint a most meghozott többségi határozat következményeként.

Budapest, 2020. június 9.

Dr. Varga Zs. András s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/2106/2017.

